

Jukka Ruoskanen:

SIVUAURINKO

Ursa Minor 6/92
Halot - Halos

Taas on pari kuukautta vierähtänyt taivasta tarkkailtaessa. Havaintoja on tullut mukavasti useilta havaitsijoilta, mutta jo kulunutta fraasia käyttäen voitaisiin luonnehtia mennyttä neljän kuukauden aikaa varsin hyvin: ilmojen haltijat eivät ole esiintyneet edukseen. Havaintoraporttien joukosta voi kuitenkin nostaa esille muutamia mielenkiintoisia näytelmiä, joita esitellessä huomaa kuinka paljon niinsanotut tavanomaisetkin muodot jaksavat innostaa havaitsijoita. Tämä on nimenomaan nähtävissä havaintolomakkeiden kääntöpuolella, jossa ilmiöistä tehdyt piirroksot vangitsevat katseen tyylikkyydellään.

HAVAINTOJA, HAVAINTOJA....

Heinäkuun Cygnuksella lauantai-aamuna (4.7.) taivaalle ilmestyi yllättäväm selvä horisonttirenkaan pätkä, jota tarkkailivat Anne Jokinen, Timo Kinnunen, Minttu Lampinen, Ismo Luukkonen, Veikko Mäkelä ja Jukka Ruoskanen. Pilvialueen siirtyessä ilmestyi näkyviin nopeasti myös kirkas sivuaurinko ja varsin yksimielisen kannatuksen saanut Lowitzin kaari.

6.7. Jyväskylässä ja Merimaskussa taivaalla oli selvästi toisistaan poikkeavan tyylliset näytelmät. Jyväskylässä Mikko Syrjälahti havaitsi tyyppillisen näytelmän, jossa oli kaksi halomuotoa: 22 ja 46 asteen ylläsivuavat kaaret. Tapaus on klassinen esimerkki eri jääkidesyntyjen sukulaisuudesta. Länsirannikolla Petteri Kankaro pääsi ihastelemaan värikästä Parryn kaarta muun tavanomaisen "kaman" yhteydessä.

Lauantaina 18. heinäkuuta oli Etelä-Suomessa parempaa kidemateriaalia liikkeellä. Siuntiossa halot näyttäytyivät hienoina jo aamupäivällä. Aikaisin aamulla ylläsivuavan valoleventymän rajaksi ilmestyi pikemminkin sinertävä kuin valkoinen Parryn kaari. Varsinainen näytelmä oli kuitenkin vasta alkamassa. Hieman ennen kahtatoista tapahtui jotain todella villiä. 22 renkaan ja toiselta puolelta täyden 22 sivuavan kaaren seuraksi ilmestyi KOLMAS kaari, joka vielä oli aavistuksen värikäs. Kaari oli todella aivan näkökyvyn äärirajoilla, ja se sijaitsi paikassa, jossa olisi viimeksi odottanut haloilmiön näkyvän. Kaari kaartui kohti sivuaurinkoa, lähes ulottuen siihen. Aluksi epäilinkin Lowitzia, mutta se ei muotonsa puolesta sopinut kuvioon. Kylmät väreet nousivat pitkin selkää kuumana kesäpäivänä, kun tajusin mikä ilmiö napotti silmiäni edessä. Kyseessä oli Parryn kaari, joka ei sinällään ole mitenkään ihmeellistä, mutta kun Auringon korkeus sattui olemaan yli 40 astetta! Ilmiö katosi aika nopeasti, ja lopuksi koko näytelmän kuihduttua ainoa taivaalle jäänyt halomuoto oli 46 allasivuava. Espoossa Anne Jokinen havaitsi kerrostalojen keskeltä yksinäistä horisonttirenkaan pätkää Auringon

vastapuolella noin tuntia myöhemmin, kun Siuntion näytelmä oli ohi.

Öölantiin jo heinäkuun viimeisenä päivänä ehtineet Jouko Markkanen ja Krista Vajanto havaitsivat tavanomaisen multihalon, jossa kuitenkin oli kirkas Parry ja 120 sivuaurinko.

Elokuun toisena päivänä Veikko Mäkelä onnistui nappaamaan kaikkien muiden helsinkiläisten nenän edestä 120 sivuauringon. Muu porukka oli ilmeisesti valmistautumassa seuraavan päivän varalle, jolloin Öölannin retkikunnan Helsingin osasto lähti matkaan. Ruotsin reissu olikin valoilmioiden kannalta aika tuottoisa, sillä esimerkiksi haloja havaittiin kuusi kertaa niiden kuuden päivän aikana, jotka Ruotsissa vietettiin. Paras noteeraus oli 4.8. havaittu ajoittain jopa 180 asteen pituinen horisonttirengas. HR:n kanssa taivaalla oli samaan aikaan niinkin eksoottinen halomuoto, kuin 22 rengas. Tämän kummajaisen havaitsivat Kinnunen, Mäkelä ja Ruoskanen.

Leo Wikholm onnistui näkemään 15.-16.8. välisenä yönä Kuulla varsin harvinaisen ilmestyksen, nimittäin zenitiin ympäristön kaaren. Taivaalla oli hyvin kuvaan sopivat sivukuut, joista toiseen ilmaantui parhaimmillaan värejä. Leo näki zenitiin tuntumassa oudon kaaren, jonka hetken tarkasteltuaan havaitsi olevan aito ZYK.

16.8. Merimaskussa taivaalla vieraili jälleen Parryn kaari sekä 120 asteen sivuaurinko, jotka lopuksi löysivät tiensä Petteri Kankaron havaintolomakkeelle.

29.8. Siuntiossa Ruoskanen pääsee herkuttelemaan pyramidikiiteillä. JR ei todellakaan syö kyseisiä kiteitä, kuten edellä olevasta harhaanjohtavasta lauseesta voisi päätellä, vaan havaitsee mainituissa kiteissä taittuneen auringonvalon muodostamia haloilmiöitä. Näkyviin ilmaantuvat täysi 9 asteen rengas, 18 asteen rengas sivuavineen sekä jo kauan mieltä askarruttanut, useissa havainnoissa esiintyvä n. 24 astetta Auringon yläpuolella sijaitseva loivasti kaartuva halo. Kyseeseen voisi tulla joko 23 tai 24 asteen rengasta sivuava kaari. Tälläkertaa huomionarvoista oli tuon kaaren kirkkaus ja värit. Valokuvista tullaan mittaamaan kaaren tarkka etäisyys Auringosta.

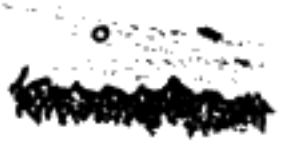

Kokkola nappaa vuoden ensimmäisen jääsumuhalon jo 25.10. Jarmo Moilanen havaitsee selvän jääsumupilarin taivaalla, ja maastoa vastenkin on hahmotettavissa irtokiteissä kimalteleva pilarin pätkä. Jakson viimeisenä päivänä, 31.10. Kokkolassa jälleen jääsumua, ja myös Turusta Teemu Öhman raportoi aamutuimaan näkyneen pilarin. Jääsumut saapuivat luoksemme siis ilahduttavan aikaisin.

AJANKOHTAISIA JUTTUJA

Jyväskylästä Alexander Nives kertoi sielläpäin vireillä olevasta halohavaintojen koordinoinnista. Ale itse on yksimielisesti valittu Siriuksen sisäisen halojaoston koordinaattoriksi, joten homma varmasti pelaa hyvin. Jyväskylässä onkin pääkaupunkiseudun jälkeen halorintamalla eniten yhteen paikkaan keskittyneitä havaitsijoita, joten alueen oma kymmenen tähden halokenraali on tarpeen. Kaikenkaikkiaan hieno homma.

Jaoston historian lehdillä on havaittavissa pienehköä havinaa, sillä havainto-opas on mahdollisesti ehkä tulossa jakeluun lähikuukausina. Marko Pekkolan ja allekirjoittaneen yhteistyö tämän projektin suhteen otti syksyllä todella vahvasti tuulta purjeisiinsa, ja jo heti alussa oli fiilis niin korkealla, että jotain oli pakkokin saada aikaan. Nyt homma on uhkaavasti valmistumassa, mutta vielä on havaitsijoiden pidettävä pää kylmänä, sillä aivan huomenissa ei postia ole vielä odotettavissa.

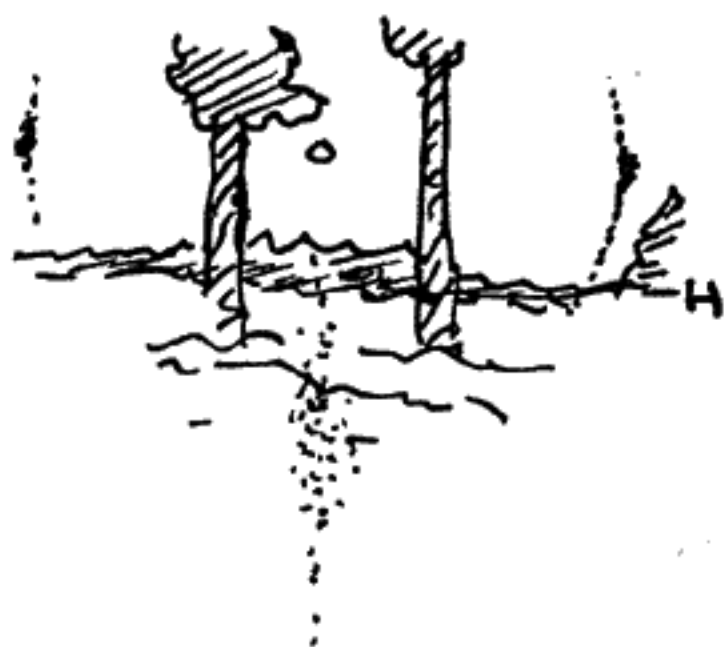
Tässä taisi olla itseasiassa vuoden viimeinen juttu. Toivokaamme, että ensi vuodesta tulee halovuosien ehdoton helmi, todellinen villi vuosi, jolloin ei Suomen kansantalouden tila jaksa vaivata havaitsijan halotäyteistä päätä. Tammikuun numerossa legendaarinen marras-joulu halokatsaus, mutta ennen sitä erinomaisen hyvää Uutta Vuotta!

5.9. 1815 Turku, Varissuo	6.9. 905 Turku, Varissuo	9.9. 13.20 Turku	10/11.9. 22.55 Turku, Varissuo
18.9. 1730 Turku, Varissuo	14.9. 1130 Turku	22.9. 830 Turku, Varissuo	850 Turku, Kauppatori
23.9. 16.35 Turku, Varissuo	24.9. 19.10 Turku, Varissuo	14.00 Turku, Pohjola	1130 Turku, Pohjola

Edellisellä sivulla Ismo Luukkosen tyylikäs syyskuun halohavaintolomakkeen kääntöpuoli. Vieressä Veikko Mäkelän havaintopiirros 4.7. Tampereen Cygnuksen loistavasta halonäytelmästä.

Luukka Ruoskasen 18.7. veret seisauttanut Parryn kaari. Sivuauringosta jatkunut horisonttirenkas ulottui 120 asteen päähän Auringosta.

Jarmo Moilasen taidetta halohavaintojen saralla on esitelty vieressä. Kyseessä on 31.10 näkynyt jääsumuhalonäytelmä Kokkolassa.

ENGLISH SUMMARY

This time observations from July to October are presented. Only few displays included rare haloforms, but interesting details were seen in some ordinary halodisplays. Main part of the "article" deals with these everyday-phenomenas, mainly because there is no other displays to discuss. 29.8. in Siuntio J. Ruoskanen reported 9 and 18 degree halos and bright arc 24 degrees above the Sun. This arc most likely is related to the halos of unusual radii.